

rationem. Et ideo juxta hanc sententiam neque Angelus existens alicubi, ubi nullum est corpus, nec etiam existens ubi est corpus, seu simul cum corpore in quo nihil operatur, dicitur esse in loco in dicto rigore et in proprietate, quia cum priori modo existit, nulla est res extrinseca quæ possit esse locus illius; cum vero existit posteriori modo, quamvis res extrinseca adsit, tamen est mere concomitanter, et sine ulla habitu dine inter Angelum et ipsam, quæ possit fundare aut propriam, aut proportionalem denominationem loci, et ideo tunc extrinsecum corpus non potest habere rationem loci angelici, ut diximus, quo secluso non relinquatur alius locus extrinsecus, in quo tunc Angelus esse possit. Quanquam nostro modo loquendi, quia res spirituales comparantur ad corporeas ut actus et formæ, ideo quodcumque sunt præsentibus corporibus, dicuntur esse in illis, ut cum dicimus Angelos esse in cælo empyreo, ubi illud esse in non dicit formalem habitudinem loci, sed dicit præsentiam in tali spatio reali et corporeo, quod respectu Angeli comparatur tanquam potentiale quid.

26. Et juxta hanc interpretationem non est magna diversitas inter opiniones Theologorum de loco Angelorum, quibusdam dicentibus, Angelum esse in loco per operationem; aliis vero, per substantialem præsentiam. Nam si priores locuti sunt de loco extrinseco, posteriores vero de intrinseco Ubi, dicunt quidem diversa, non tamen contraria, nisi fortasse in verborum contentione. Si vero qui priori modo opinantur, negare intendunt intrinsecum Ubi Angelorum, vel illud constituere necessario dependens ab actuali operatione in corpus, sic erit dissensio in re, et in eo sensu nullo modo probare possumus illam sententiam. Et similiter, si auctores posterioris sententiæ ita constituunt Ubi intrinsecum in Angelis, ut illud sit sufficiens ratio, ob quam dici possit Angelus esse in alio tanquam in loco, sic non probamus illam sententiam. Distinguendo igitur inter proprium Ubi, et locum extrinsecum, facile, ut existimo, et res ipsa intelligitur, et locutiones accommodantur.

Satisfit fundamentis aliarum opinionum.

27. *Primo.* — Ad primum fundamentum primæ sententiæ in præcedenti sectione positum, negatur assumptum, nimirum, Ubi, ut sic, intrinsece fundari in quantitate molis;

existimamus enim universaliter quid esse Ubi, quam sit quantitas, nam præter Ubi corporeum et circumscriptivum, datur Ubi spirituale et definitivum, quod non indiget quantitate. Cum vero objicitur, esse alicubi, idem esse quod replere vel constituere spatium reale, respondetur, si nomine spatii realis intelligatur, quod actu habet dimensiones reales et quantitativas, sic constituere vel replere spatium non esse de ratione Ubi ut sic, sed solius Ubi circumscriptivi seu quantitativi. Et hæc sine dubio est proprietas illius vocis *spatii realis*, nam nomine spatii nos intelligimus distantiam includentem dimensiones quantitativas; unde cum addimus *reale*, nil aliud significamus, quam quod tale spatium propria quantitate molis repletum sit. Si autem nomine spatii latius utamur in ordine ad nostrum modum concipiendi, sic replere spatium, esse potest et quantitative, [et substantialiter seu præsentia] liter, quod nihil aliud est quam ibi adesse ubi corpus adest, vel ubi intelligimus posse adesse corpus. Et hac ratione explicamus hoc Ubi per ordinem ad spatium imaginarium, non quia tale spatium aliquid sit, sed quia nos illo modo concipiendi indigemus ad explicandum hos modos rerum, et relationes vel habitudines inde resultantes inter res alicubi existentes. Sicut supra tractantes de duratione sæpe usi sumus conceptione temporis vel successionis imaginariæ, quia non possumus aliter explicare rationem durationis, nec habitudinem prioris et posterioris unius ad aliud, quamvis ipsa imaginaria successio in re nihil sit.

28. Unde ad secundum argumentum, quod ad situm attinet, negamus inde sequi quod habeat locum in re spirituali, quia nec situs et Ubi sunt omnino idem, nec situs dicit modum cujuscumque Ubi, sed corporei, ut sequenti disputatione explicaturi sumus. Quod vero attinet ad distantiam, dicendum est, hoc etiam nomen distantia posse esse æquivocum, nam in locali distantia, de qua sola est sermo, multa concurrunt. Primum, extrema, quæ distare dicuntur; deinde illud intervallum quod est inter talia extrema, ratione cujus distare dicuntur; tertium, relatio distantia quæ in ipsis extremis resultare creditur. Potest ergo distantia dici realis, vel quia hæc omnia sunt realia, vel saltem quia extrema realia sunt, etiamsi inter ea nulla vera res interposita sit. Ut latera hujus aulæ tantum inter se distant, quia talia Ubi habent, inter

quæ tanta longitudo realis quantitatis interponitur; tamen si Deus auferret aerem interjectum, et spatium vacuum relinqueret, revera æque illa latera inter se distarent vere ac realiter; imo etiam, ut opinor, eandem relationem distantia retinerent, quia hæc non fundatur in reali medio interjecto, sed in ipsis extremis realibus, ut habentibus talia Ubi, et ad eadem terminatur. Quanquam vero hæc distantia realis per se ac formaliter non consistat in reali quantitate interjecta actu, necessario tamen illam postulat in actu vel potentia; ideo enim tanta est distantia, quia tanta dimensio quantitatis est vel esse potest inter talia extrema; neque aliter a nobis concipi aut mensurari potest.

29. Cum igitur in illo argumento infertur, posse esse distantiam inter res spirituales secundum se, variis modis accipi potest illa particula *secundum se*: primo, ut significet, substantiam spiritualement ut sic, posse esse extremum distantia realis, et habere in se fundamentum ejus, et consequenter etiam relationem, si habeat extremum ad quod possit terminari; et quoad hæc omnia concedo substantiam spiritualement esse capacem distantia, vel a corpore, vel a substantia spirituali, ut statim dicam. Deinde potest illa particula, *secundum se*, cadere supra distantiam, prout significat ipsum intervallum quod est inter extrema quæ distant, ita ut sensus sit, substantiam ipsam spiritualement per seipsam constituere, et quasi formaliter causare illud intervallum; et hoc negandum est, quia nec sequitur ex dictis, nec est in rigore verum. Nam, licet Angelus habere possit suum intrinsecum Ubi in illa distantia, tamen ipse non est causa quod illa distantia habeat latitudinem vel extensionem, sed hæc, si realis sit, semper fit per quantitatem; si vero non sit realis, nullam realem causam requirit in actu, sed aptitudine, quia talis distantia nec esse, nec intelligi potest, nisi quatenus quantitate molis repleri potest. Unde alius sensus esse potest, inter Angelos secundum se, id est, inter solas substantias angelicas posse esse distantiam, etiamsi nulla realis quantitas sit in rerum natura; et hunc sensum verum esse credimus, quia ad hoc sufficit spatium imaginarium, quod nos concipimus ut aptum repleri quantitate. Possunt enim duo Angeli habere duo Ubi, ratione quorum fundent inter se relationem distantia, quia possunt ita se habere, ut inter eos possit tantum corpus interponi sine eorum mutatione, quod satis

est ad distantiam, etiamsi de facto tale corpus interpositum non sit. Exemplum est manifestum in distantia durationis, nam, secluso omni tempore vel successione reali, potest unus Angelus esse prior vel posterior alio duratione, et ita quamvis in eis, aut inter eos non sit realis extensio temporis, nihilominus possunt inter se duratione distare, si Deus prius unum creet quam alium; quæ distantia a nobis non concipitur, nisi per ordinem ad successionem imaginariam, et ad tempus reale, quod posset inter illas duas creationes Angelorum intercedere. Ad eundem ergo modum philosophandum est de distantia locali; hæc enim ob similem causam non semper requirit quantitativam extensionem in rebus quæ distare dicuntur, neque etiam in medio intervallo, quamvis sine ordine ad illam, seu capacitatem ejus non possit illa distantia intelligi a nobis.

30. *Tertium fundamentum dissolvitur.* — Unde ad tertium argumentum negandum est antecedens; jam enim ostensum est quod, licet Angeli crearentur ante mundum corporeum, haberet unusquisque suum proprium et intrinsecum Ubi. Concedo etiam habituros fuisse inter se distantiam vel propinquitatem localem; hæc enim in intrinseco Ubi fundatur, etiamsi desit extrinsecus locus. Quod patet in corporibus; posset enim Deus creare alium mundum, cujus ultima sphaera distaret ab ultima sphaera hujus mundi per centum aut mille stadia, aut quantum Deus vellet, ut in superioribus ostensum est, tractando de Dei immensitate. Eadem est autem ratio quoad hoc de substantiis spiritualibus, nam ad distantiam satis est quod inter extrema realia sit intervallum, quod posset tanta extensione quantitatis repleri; quod autem illa extrema sint extensa, aut indivisibilia, vel incorporea, parum refert, quia illa non causant distantiam, sed sunt in terminis ipsius distantia. Quod ita declaratur, nam si unus Angelus esset in cælo empyreo hujus mundi, et alius in ultimo cælo alterius mundi, revera inter se distarent æque ac ipsi cæli, quia definirentur locis illorum, ut suppono; ergo, si Deus annihilaret utrumque mundum corporeum, et conservaret illos Angelos intrinsece immutatos, adhuc inter se distarent, quia retinerent idem fundamentum distantia; ergo eadem ratione, licet crearentur ante mundum corporeum, potuissent creari distantes substantialiter. Et ratio a priori est, quia nullus eorum est immensus, sed unusquisque

habet definitum Ubi, quod esse potest extra Ubi alterius. Quia vero neque ex natura sua determinant in particulari hoc aut illud Ubi, neque etiam se excludunt ab eodem spatio, sicut corpora, ideo etiam possent creari propinqui vel intime sibi præsentes substantialiter, pro voluntate creatoris.

31. *Sursum et deorsum et aliæ hujusmodi differentie an habeant locum in Angelis.* — Quod vero in illo argumento addebatur de differentiis sursum vel deorsum, non sequitur eas habere locum in Angelis, seclusis corporibus, quia non sumuntur ex præcisa ratione Ubi, sed proprie ex partibus heterogeneis hominis seu animalis, et sitibus ac peculiaribus virtutibus operativis earum, et inde per metaphoram applicatæ sunt ad totum hoc universum, seu cælum, et ad diversas partes ejus. Aliis vero rebus tribuuntur in quantum sunt simul cum illis partibus mundi vel in sitibus earum, et sic Beati dicuntur esse sursum, damnati vero deorsum. Quapropter, seclusis corporibus, et ordine partium hujus mundi, non posset illa denominatio spiritibus attribui; sicut etiam, si Deus crearet duos mundos inter se distantes, neuter esset sursum aut deorsum.

Substantia incorporea non semper et ex necessitate habet adæquatam Ubi.

32. Circa confirmationem illius argumenti, in qua quæritur an, seclusis corporibus, Angelus alicubi existens, esset totus in toto, et totus in qualibet parte, vel quomodo esset, advertendum est quod, licet Angelus, juxta dignitatem et perfectionem suæ naturæ, determinet sibi certam spheram, cui exhibere potest suam præsentiam substantialem, non tamen toti illi semper adest ex necessitate naturali, sed potest esse in minori et minori, atque etiam in puncto, ut frequentius docent Theologi, cum D. Thoma, 1 p., q. 52, art. 1, et in 2, d. 2, ubi late Greg., q. 2, et Major, quæst. 4, Bonav., et alii. Solus Scotus videtur hoc in dubium revocare, tandem vero in eandem descendit sententiam, quam etiam tenet Ocham, Quodl. 1, quæst. 4. A qua nonnulli moderni dissentiant, dicentes Angelum ex necessitate habere semper adæquatam Ubi, seu adæquatam præsentiam suæ substantiæ. Fundantur, tum quia Deus semper ac necessario habet hujusmodi præsentiam substantiæ suæ; tum etiam quia hæc præsentia convenit Angelo ratione suæ perfec-

tionis; sed necessario semper habet tantam perfectionem; ergo tantam præsentiam.

33. *Deus cur necessario habeat adæquatam præsentiam, non Angelus.* — *Quare corpus necessario exhibeat totam suam præsentiam.* — Sed hæc argumenta levia sunt. Est enim longe diversa ratio de Deo, tum quia immutabilis est, tum etiam quia præsentia ejus nullo modo distinguitur in re a substantia ejus; utrumque autem secus est in Angelo. Et propterea etiam non recte colligitur necessitas actualis præsentiae adæquatæ ex necessitate naturalis perfectionis, quia hæc duo distinguuntur ex natura rei in Angelo; et quamvis præsentia consequatur ad perfectionem naturalem, non tamen naturali dimanatione ad modum propriæ passionis, sed per applicationem liberam voluntatis seu virtutis motivæ, vel pro voluntate creatoris, si loquamur de primo Ubi concreato cum Angelo. Est ergo in hoc differentia inter corpus et spiritum, quod corpus affectum determinata quantitate, necessario (necessitate naturali) habet Ubi, et occupat spatium adæquatam suæ quantitati, Angelus vero minime. Et ratio discriminis est, quia in corpore Ubi et occupatio spatii provenit ex naturali repugnantia quam partes quantitatis habent inter se respectu ejusdem spatii; at vero quod substantia spiritualis finita, sit præsens spatio extenso, non provenit ex aliqua necessitate sibi intrinseca, et ideo est illi voluntaria intra terminum sibi possibilem juxta perfectionem suam. In quo est notanda differentia inter rationalem animam, et substantias angelicas, quod illa, quia est vera forma corporis, naturaliter non creatur nisi in corpore, et cum unione ad corpus, et ideo semper creatur cum præsentia proportionata et adæquata illi corpori in quo creatur, et quamdiu est unita corpori, eadem necessitate naturali habet præsentiam suo corpori adæquatam; postquam vero separatur a corpore, habet in hoc eandem indifferentiam quam aliæ substantiæ angelicæ, quæ cum non sint formæ corporum, ex intrinseca natura sua non determinantur, ut in aliqua certa extensione suam præsentiam exhibeant.

34. Ex hoc vero exemplo potest confirmari communis sententia, nam rationalis anima non semper habet præsentiam sibi adæquatam simpliciter; nam quando est in corpore parvo, non habet tantam præsentiam quantum in magno, neque in corpore mutilo, sicut in integro. Nisi quis fortasse fingat (quod

aliquando virum Theologum asserentem auctori), quando homini abscinditur manus, non amittere animam præsentiam ad illud spatium in quo erat manus, etiamsi amittat unionem, sed manere partim in corpore mutilo, partim extra, præsens illi aeri, verbi gratia, qui est contiguus brachio. Quod quam sit absurdum, satis per se constat; alias pari ratione dicendum esset animam pueri in instanti conceptionis non esse tantum in corpore ejus, sed esse quasi circumfusam per tantum spatium, quantum occupare posset maximum corpus, quod a tali anima potest informari; quia tanta præsentia est absolute adæquata tali animæ; atque ita fieret ut anima licet crearetur tota informans, non tamen totaliter intra corpus, quia simul esset præsens multis corporibus quæ non informaret, quod absurdissimum est, et parum consentaneum sanæ doctrinæ. Si ergo substantia animæ non necessario determinat totam præsentiam quam habere potest, cum magis accedat ad corpora, neque Angelus illam determinabunt.

35. *Angelus creatus extra corpora, quomodo est alicubi.* — Cum ergo in illa confirmatione inquiritur quomodo esset Angelus alicubi, si Deus illum crearet extra corpus, respondendum est, ita fore sicut creator vellet illum constituere, quia tunc haberet Ubi per concreationem, et non determinaret ex natura sua modum seu extensionem necessariam sui Ubi. Et ideo determinatio sumenda est ex efficientia creatoris pro instanti pro voluntate Angelus, in quo eandem rationem esse censemus de Angelo creato extra omnia corpora, vel intra illa.

36. Cum vero objicitur, quod Angelus tunc non posset esse totus in toto, et totus in qualibet parte, quia tunc non esset totum aut pars, respondetur primum esse æquivocationem in illo verbo, *esse in*, nam licet quando loquimur de Angelis per comparisonem ad corpora, dicat habitudinem ad totum reale, et ad partes ejus, tamen cum loquimur de Angelo alicubi existente sine corporibus, non indicat relationem ad corpus, sed talem modum existendi in ipso Angelo, ratione cujus sine ulla sui mutatione potest esse præsens totus toti corpori, et cuilibet parti ejus, si ibi adesset, ita ut ille modus actu sit in Angelo, habitudo autem quæ significatur per *esse in toto*, etc., non sit actualis, sed aptitudinalis. Et ideo solet illud, *esse in*, per ordinem ad

spatium imaginarium explicari, quia tunc Angelus esset totus in aliquo spatio, et totus in qualibet parte ejus, quod supra latius explicuimus tractantes de immensitate Dei. Secundo dicitur quod, licet in substantia Angelus non sit totum et pars, neque etiam tunc esset in corpore præsentem Angelo, quia supponimus nullum esse, in ipso Ubi angelico est totum et pars, quia revera habet aliquam extensionem non ex subjecto, sed ex se et nostro modo intelligendi ex ordine ad spatium, ut supra declaratum est tractando de immensitate. Tunc ergo dici potest Angelus esse in toto et in qualibet parte respectu sui Ubi, et tota substantia ejus esse in toto Ubi, et tota sub qualibet parte ejus. Tertio, potuisset tunc Deus, si vellet, creare Angelum in puncto, non reali, quia supponimus nullum esse, sed nostro modo intelligendi secundum quandam habitudinem ad illud, quia, nimirum, in ipso spatio imaginario concipimus et dimensiones quantitatis et puncta; et ideo cum Angelus non necessario requirat extensionem secundum se, neque etiam in præsentia sua, posset cum indivisibili Ubi creari, sive in corpore, sive extra illud.

37. *Ubi prædicamentale in Deo non est.* — Ad ultimum, quod attingit materiam de Ubi ipsius Dei, quoniam coincidit cum materia de immensitate, quæ superius fuisse est tractata, licet solum addendum est, Ubi prædicamentale non habere locum in Deo, quia Ubi prædicamentale est accidens, et modus ex natura rei distinctus a substantia; unde tale Ubi semper est finitum et limitatum. Præsentia vero Dei, quæ est ejus immensitas, est infinita, et non est modus, sed formaliter est ipsamet substantia Dei; unde neque est accidens, neque est ullo modo mutabilis in Deo. Loquendo ergo de hoc Ubi, neganda est sequela argumenti. Si vero esset sermo de præsentia substantiæ, abstrahendo a modo accidentali, sic verum est in hoc servari proportionem, quod sicut substantia spiritualis finita est alicubi, etiamsi non sint corpora, ita substantia divina per seipsam est ubique, dummodo illud *Ubique* non dicat habitudinem realem ad extrinsecum locum, sed solum rationem existendi divinæ substantiæ, quæ ex se ita est immensa, ut sine sui mutatione, apta sit esse intime in quovis loco. Et hoc non negant Scholastici ibi citati, sed potius hac ipsa distinctione utuntur, quamvis significent, vocem *ubique* in proprietate indicare consortium rerum omnium in qui-

bus Deus sit; quod nihil obstat veritati rei quam explicuimus. Vide Anselm., in Monolog., cap. 22.

38. Ad illationes vero quas infert illa sententia, respondere non est necesse, quia jam destructum est fundamentum ex quo illa inferuntur, et contrarias assertiones veras esse ostensum est.

SECTIO V.

Utrum Ubi solis substantiis conveniat, vel etiam accidentibus.

1. *Ratio dubitandi.*—Ratio dubitandi esse potest, quia Ubi solis illis rebus convenit, quibus motus localis convenire potest, cum Ubi sit terminus motus localis; sed solæ substantiæ proprie localiter moventur, accidentia vero tantum per accidens, ratione substantiarum. In contrarium vero est, quia accidentia propriissime dicuntur esse hic aut ibi; hæ autem sunt denominationes sumptæ ex Ubi, et non extrinsecæ, sed intrinsecæ; ergo.

Prima assertio de Ubi quantitatis.

2. *Quantitas habet proprium Ubi distinctum in re ab Ubi substantiæ.*—In hac re, ut a clarioribus initium sumamus, dicendum est quantitatem habere suum proprium Ubi in re ipsa distinctum ab Ubi substantiæ. Hanc veritatem nobis præcipue manifestavit Eucharistiæ mysterium, in quo facta transubstantiatione manet tota quantitas panis, retinens idem numero Ubi, quod ante consecrationem habebat; et illud est Ubi proprium quantitatis; nam ratione illius dicitur quantitas hostiæ consecratæ esse ibi; ergo. Diceretur fortasse hoc argumento solum probari manere ipsum Ubi substantiæ panis, quod antea quidem ipsam substantiam afficiebat media quantitate, postea vero afficit solam quantitatem; unde non probat quantitatem habere proprium Ubi distinctum ab Ubi substantiæ. Sed contra, quia imprimis argumentum factum concludit illud Ubi, quod manet in quantitate, esse realiter distinctum a substantia, a quantitate autem ipsa solum distingui modaliter. Primum patet, quia post consecrationem non manent nisi accidentia realiter distincta a substantia, ut alibi dictum est. Item, quia quantitas est res distincta a substantia; ergo si ille modus identificatur realiter quantitati, solumque modaliter ab ea distinguitur, necesse est ut a substantia realiter distingatur. Denique, posset etiam Deus servare sub-

stantiam destructa quantitate, et præsentia seu Ubi ejus; hoc autem est signum sufficiens distinctionis realis, scilicet, quando duo possunt mutuo separari, et invicem permanere unum sine alio. Ut, e converso, signum sufficiens solius distinctionis modalis inter quantitatem et illud Ubi est, quia tale Ubi nullo modo potest a quantitate separari, ita ut sine illa conservetur in esse. Ac denique supra satis ostensum est Ubi ex ratione sua habere quod sit modus tantum ejus rei quam primo afficit, et præsentem facit.

3. Ex quo ulterius facile ostendi potest, hoc Ubi quantitatis esse distinctum a proprio et intrinseco Ubi, quo substantia materialis in se immediate afficitur, et fit præsens, etiam dum quantitati subest. Primo quidem, quæ posset Deus quantitatem separare a substantia, corrumpendo quantitatem, et conservando substantiam omnino immutatam localiter, quod supra late probatum est, cum de quantitate ageremus; neque in eo fingi potest ulla implicatio contradictionis; tunc ergo retineret substantia proprium et intrinsecum modum præsentiae, qui non potest nisi ad Ubi pertinere; unde secundum illud posset illa substantia divina virtute mutari, et in alium locum transferri. Secundo, quia substantia non solum est præsens hic per denominationem a quantitate vel a modo quantitatis, sed necesse est ut habeat intimam præsentiam, quæ sit intrinsecus modus ejus, tum ob generalem rationem, quia præsentia semper est modus intrinsecus rei præsentis; tum etiam quia inter quantitatem ipsam et substantiam ejus est etiam intima et mutua præsentia et relatio, quæ in utroque extremo habet fundamentum; illud autem non est ex parte substantiæ sola entitas ejus, nam posset esse in rerum natura illa entitas substantiæ, et quantitas cum eodem Ubi, et non sequi inde relatio, ut patet, si Deus substantiam, verbi gratia, panis Eucharistiæ non commutaret in aliam, sed transferret in alium locum, et ibi conservaret. Neque etiam est tale fundamentum ipsa inhæsiō quantitatis, quia potius illa præsentia ordine naturæ antecedit inhæsiōnem, saltem ex parte subjecti, ut statim explicabo; et maxime quia ablata inhæsiōne posset Deus conservare illas duas entitates cum intima præsentia, sicut supra dictum est in similibus.

4. Denique est alia ratio, quia substantia est simpliciter prior ordine naturæ, quam quantitas; ergo ut sic supponitur quantitati

cum omnibus conditionibus requisitis ad causandum materialiter in suo genere ipsam quantitatem; una autem ex conditionibus requisitis est esse hic et nunc, nam sicut debet esse res singularis, ita etiam debet habere conditiones existendi determinatas et singulares; hanc ergo conditionem, quæ est esse hic præsentem, non accipit substantia a quantitate formaliter. Et confirmatur ac declaratur ex dictis supra de anima rationali; habet enim suam præsentiam substantialem in corpore humano æque intimam et indistantem a quantitate ac ipsamet materia, non tamen cum simili unione, nam anima et quantitas non uniuntur immediate, sicut materia et quantitas. Unde non habet anima suam præsentiam formaliter a quantitate, sed simul cum illa. Rursus inter ipsam animam et substantiam corporis est mutua præsentia substantialis, quæ formaliter saltem et essentialiter non est a quantitate; potest enim de absoluta potentia Dei sine quantitate conservari; illa autem præsentia nihil aliud est quam quoddam Ubi proprium substantiæ; ergo idem intelligendum est de omnibus substantiis corporeis.

Objectionibus satisfi.

5. Dices: communis omnium sententia est, substantiam corpoream non esse in loco, nisi media quantitate; si autem unaquæque earum habet suum proprium et intrinsecum Ubi, non magis substantia est in loco ratione quantitatis, quam e contrario; ergo. Item si quantitas habet suum proprium Ubi, et illud communicat substantiæ corporeæ, quid necesse est aliud in ipsamet substantia multiplicari? Præterea, alias quot essent accidentia in re distincta, tot essent multiplicanda Ubi in unaquaque substantia, quod et novum videtur et supervacaneum.

6. *Qualiter dicatur substantia materialis esse in loco ratione quantitatis.*—Respondetur, substantiam materialem imprimis esse in loco ratione quantitatis, loquendo proprie de loco extrinseco, a quo continetur et circumscribitur. Est enim advertendum, cum dicitur rationem essendi in loco esse quantitatem intrinsecam ipsius corporis, non esse sermonem de ratione formali, quæ denominet rem existentem in loco; hæc enim est potius superficies corporis continentis; nam sicut ratio formalis essendi album est albedo informans, ita ratio essendi in loco (quod non est aliud quam esse locatum) est ipse-

met locus, ut actualiter locans et continens. Est ergo in ea locutione sermo de ratione formali, quæ ex parte subjecti se tenet, et constituit illud capax talis loci, et hujusmodi ratio dicitur in corporibus esse quantitas finita, quia per illam redduntur apta, ut circumscribi possint, et extrinseca superficie terminari, quantum est ex se; nam substantia sola, quantitate carens, cum penetrabilis sit cum quacumque quantitate, nec contingi potest physice, nec contineri extrinseca superficie.

7. Rursus si loquamur de Ubi, duplex distinguendum est, unum circumscriptivum, seu potius circumscriptibile, aliud definitivum, quam distinctionem latius declarabimus sectione sequenti. Substantia ergo materialis habet ratione quantitatis, quod sit priori modo alicubi ratione quantitatis, et propterea modus ille dici etiam solet quantitativus; consistit autem in hoc, quod res, quæ sic existit alicubi, necessario habet partes suas aliquo modo distantes in partialibus locis, ita ut una non sit intime præsens alteri, nec se possint penetrare, naturaliter loquendo. Totâ autem ratio sic existendi alicubi provenit a quantitate, quod in sensu superius explicato intelligendum est; nam actualiter sic esse alicubi habet res quanta ab ipso Ubi quantitativo; tamen aptitudinem naturalem, et necessitatem sic existendi, habet a sola quantitate, a qua id participant substantia, et reliqua omnia quæ illi insunt, ut constat ex dictis superius, disp. 40. Nam partes substantiæ non repugnarent inter se, quoad intimam præsentiam, nisi essent affectæ quantitate. At vero quoad alium modum essendi alicubi definitive, qui tantum consistit in præsentia ad certum spatium definita, non habet substantia per quantitatem, quod sit capax talis præsentiae, sed ex hoc solum quod est talis entitas finita, et in rerum natura existens, talem modum essendi postulat. Unde etiam Angeli immediate, et per suam substantiam, et sunt capaces proportionati modi existendi alicubi, et semper aliquem determinatum modum requirunt.

8. Et hinc patet responsio ad alteram interrogationem, nam quia substantia corporea, licet sub quantitate sit, est distincta res ab illa, et natura sua prior illa, ideo ex se necessario secum affert extrinsecum modum præsentiae sibi realiter identificatum et distinctum a modo præsentiae quantitatis. Quid enim plus habet quantitas, ob quod secum

afferat praesentiam seu ubicationem sibi accommodatam, quam ipsa substantia? Sicut ergo quantitas, hoc ipso quod est, necessario se exhibet alicubi praesentem, ita etiam substantia ex vi suae entitatis, si praecise ac separatim consideretur. Solum est differentia in modo praesentiae, ut jam explicuimus. Quod autem illae duae praesentiae naturaliter colligatae sint, et variata una varietur etiam alia, hoc non tollit distinctionem, sed provenit ex conjunctione ipsarum rerum, in quibus tales praesentiae radicantur. Et in argumentum distinctionis sufficit, quod simpliciter non repugnat unam ab altera separari, et e converso.

Altera assertio de Ubi aliorum accidentium.

9. Inc consequenter dicendum est, Ubi in tota sua latitudine sumptum non coarctari ad solas substantias, neque inter accidentia soli quantitati convenire, sed reliquis etiam accidentibus, sive corporalibus, sive spiritualibus, quae in rerum natura existunt. Hanc assertionem mihi satis probat tertia obiectio supra proposita, in qua hoc tanquam inconueniens inferebatur; nam revera, consequenter loquendo, optime infertur; argumenta enim tacta de substantia et quantitate, aequè probant de qualibet alia entitate; nam si albedo, verbi gratia, est in rerum natura, etiamsi intelligatur servari sola sine quantitate, necessario se exhibet praesentem alicubi modo sibi accommodato. Et in Eucharistia (ut alibi ostendi) posset Deus servare albedinem sine quantitate, quod similiter posset facere conservando albedinem omnino immutatam localiter, atque adeo conservando illam aequè indistantem ab aliis rebus, ac antea erat, nam in hoc nulla est repugnantia; ergo signum est habere albedinem proprium Ubi quasi definitivum, distinctum ab Ubi quantitati et proprio quantitatis. Quod autem in albedine explicuimus, ejusdem rationis est in quolibet accidente corporeo, et in accidentibus etiam spiritualibus, ut sunt potentiae angelicae; nam licet necessario comitentur suam substantiam, et sint ubicunque est illa, nihilominus in eis vere est proprius praesentiae modus, quem unaquaque retinere posset, si sola conservaretur, destructa omnia alia entitate.

10. Quapropter, mea sententia, non recte sentiunt, qui dicunt substantias separatas esse in loco per potentiam operandi in loco, et non per substantiam ut sic; nam si sit

sermo de esse in loco extrinseco, ad hoc non sufficit potentia, sed necessaria est operatio qua contingant locum, seu rem loco contentam, juxta ea quae explicuimus superiori sectione. Si vero loquantur de esse in loco, ut tantum dicit esse alicubi per Ubi intrinsecum, sic falsum est substantiam esse alicubi ratione potentiae, potius quam ratione sua; imo aliquo modo potentia comitatur substantiam, quamvis etiam ipsa, ratione suae entitatis, si illam propriam habeat, suum peculiarem modum praesentiae seu ubicationis requirat.

11. Ad objectionem ergo tertiam, quae solum fundatur in quadam admiratione de multiplicatione modorum Ubi, dicendum est non esse majorem rationem admirationis in Ubi, quam in Quando, seu duratione. Sicut ergo unaquaque res, hoc ipso quod habet propriam et intrinsecam existentiam, habet etiam propriam et intrinsecam durationem, ita etiam habet propriam et intrinsecam praesentiam, quamvis non aequè identificatam; non est enim necesse similitudinem tenere in omnibus. Tamen, quia omnia accidentia ejusdem subjecti sunt ibi per modum unius, et cum illo constituunt unum aliquo modo, et quia illius praesentiam semper naturaliter sequuntur, ideo illius totius compositi dicitur esse aliquo modo unum Ubi, quanquam revera illud non sit proprie ac per se unum in suo genere, sed congregatione quadam. Sicut etiam homo vestitus censebitur habere unum Ubi, cum tamen dubium non sit quin vestes et corpus vestitum diversa habeant Ubi.

Responsio ad rationem dubitandi initio positam.

12. Et hoc etiam confirmari potest exemplo motus localis (ut simul rationi dubitandi in principio positae respondeamus); dicitur enim una res per accidens moveri ad motum alterius, non quia vere et in se non mutetur, alioqui non proprie, sed per metaphoram, aut denominatione extrinseca mutari diceretur. Sed illud per accidens, perinde est ac per aliud; tunc enim dicitur res sic moveri per accidens, quando motus non exercetur primo et per se circa illam, sed circa aliam, quae alteram secum trahit, ut plane constat de homine qui movetur in navi, vel de vestibus, quae moventur cum homine. Ad hunc ergo modum intelligendum est moveri accidentia ad motum subjecti per accidens, non quod ipsa non vere et in se mutentur, nam revera mutant

locum et Ubi, et consequenter etiam mutant relationes propinquitatis vel distantiae ad res alias, sed quia quasi deferuntur ad motum subjecti.

13. *Ubine per se aut per aliud Ubi sit in loco.* — Sed instabit tandem aliquis, quia si accidentia habent propria Ubi, cum ipsum etiam Ubi sit quoddam accidens, habebit etiam suum Ubi, distinctum ab Ubi subjecti, et ita procedetur in infinitum. Respondetur vulgari solutione, quae in simili processu dari solet, unumquodque Ubi seipso esse praesens ubicunque suum formalem effectum exercet. Nam quando ipsa forma aliquo modo participat suam rationem et quasi effectum formalem, non per aliam formam, sed seipsa id habet, sicut supra in simili dictum est de quantitate. In praesenti vero peculiariter hoc declaratur ex differentia notanda inter Ubi, et alia accidentia, quod in ipso Ubi nunquam potest mutari praesentia localis, in aliis vero potest, exceptis solis relationibus propinquitatis et distantiae, quae fundantur in ipso Ubi, et ideo imitantur illud. Ratio vero est, quia alia accidentia fiunt praesentia per modum distinctum, Ubi vero seipso, et ideo non potest praesentiam mutare, quia non potest mutare suammet entitatem. Sicut etiam supra dicebamus actionem non posse mutare respectum transcendentalem ad agens, quia non alia actione, sed seipsa fit; et ideo si respectus ad agens mutatur, non mutat actio respectum, sed in subjecto vel effectu mutatur actio, et una tollitur, et alia loco illius succedit. Ad eundem ergo modum, quando subjectum mutat praesentiam, non mutat ipsum Ubi respectum praesentiae, sed unum Ubi tollitur, et aliud loco illius fit in re alicubi existente. Et hoc modo convenit Ubi esse immutabile, quam proprietatem attribuit Aristoteles loco, in 4 Physicorum; propriissime vero et radicaliter (ut sic dicam) convenit ipsi Ubi, nam loco extrinseco non convenit nisi secundum formalem quamdam considerationem superficiei ut existentis in tali Ubi, et quatenus omnes superficies ibi succedentes illam formalitatem participant, de quo alibi latius.

SECTIO VI.

Quomodo distinguendum, et ordinandum sit praedicamentum Ubi, quae proprietates illis tribuantur.

4. Ex dictis in praecedentibus sectionibus facile est reliqua omnia, quae ad intelligen-

tiam hujus praedicamenti pertinere possunt, breviter colligere.

Divisio Ubi in definitivum et circumscriptivum exponitur.

2. Primo enim ex dictis constat posse in hoc praedicamento assignari unum supremum genus, quod per essentielles differentias dividi potest in species subalternas usque ad ultimas, et usque ad individua. Haec autem coordinatio satis accommodate fit, si divisionem illam, quae de loco, seu potius de esse in loco dari solet, scilicet, vel definitive, vel circumscriptive, ad Ubi accommodemus. Quae divisio sumpta est ex Damasceno, lib. 1 de Fide, c. 17, et lib. 2, cap. 3, quamvis ipso verbo *definiendi* aut *definitive*, non utatur, sed solum verbo circumscribendi; declarat tamen non habere eandem vim in rebus spiritualibus, et in corporalibus, et ad hanc diversitatem significandam usi sunt Theologi illis duabus vocibus, *circumscriptive* et *definitive*. Dicitur ergo res esse alicubi circumscriptive, quando ita ibi est, ut sit tota in toto, pars in parte spatii quod occupat; definitive autem dicitur esse aliquid, quod ita est alicubi, ut intra definitum spatium contineatur, nec simul possit extra illud naturaliter esse. Est autem subintelligenda negatio extensionis, nam alias etiam id, quod est circumscriptive in loco, erit etiam definitive, quia non potest naturaliter simul esse in alio Ubi; quo sensu illud esse *definitive* potest generice sumi prout distinguitur ab esse ubique, quod est proprium Dei. Ut ergo illa sit ratio specifica, subintelligenda est negatio, videlicet, ut res illa dicatur esse definitive in loco, quae licet non habeat in loco extensionem partium, intra certos tamen limites ita continetur, ut extra illud Ubi naturaliter esse non possit. Atque ita illa divisio fere coincidit cum divisione Ubi in corporeum et spirituale, quae duo membra esse speciei diversa superius ostensum est.

Prima obiectio contra divisionem, ejusque solutio.

3. *Punctum an circumscriptive an definitive in loco sit.* — Sed objicere quis potest, nam punctum habet etiam suum Ubi, in quo non est extensio partium, ut possit esse totum in toto, et totum in qualibet parte, et tamen punctum non dicitur esse alicubi definitive, sed potius circumscriptive. Respondetur primo, non oportere ut Ubi ipsius